

MIKÄ ON KANSANKIRKKO? I

Väinö Hotti

(nettikuva)

GUSTAF JOHANSSON

10.1.1844 – 24.7.1930

MIKÄ ON KANSANKIRKKO?

OSMO TIILILÄ: JOHDATUS TEOLOGIAAN (s.185)

Teh. VHn

Arkkipiispa Gustaf Johansson (k.1930) esittelee kansankirkon seuraavasti: Viitaten Augsburgin tunnustuksen VII artikkeliin, jossa on jo s. lainaamamme seurakunnan määritelmä, hän jatkaa:

*”Oleellisena määreenä on tässä ‘pyhain yhteys’. Pyhällä tarkoitetaan sitä, joka on osallinen Pyhästä Hengestä ja elää tämän Hengen hallituksen alla.” Viitaten sitten Augsb. tunnustuksen puolustuksen samaa asiaa koskevaan laajempaan esitykseen Johansson jatkaa: ”Luterilainen kirkko teroittaa ihmisen omakohtaista suhdetta Kristukseen ja tekee autuuden riippuvaksi tästä... **Mutta Kristuksen seurakuntaan on luettava myös ne kristityt, jotka ovat samassa suhteessa Kristukseen kuin apostolit olivat ennen helluntaipäivää. Nämä opetuslapset elivät Kristuksen kanssa ja seurasivat häntä, he uskoivat, että Kristus on Jumalan Poika, ja rakastivat häntä, mutta heillä ei vielä ollut Kristuksen Henkeä, sillä he tulivat tästä osallisiksi vasta helluntaina.... Vielä nytkin ihminen käy tätä opetuslapsen koulua... opetuslapsijoukko on Herran Hengen kasvatuksessa, ja tästä liittyy yhä uusia jäseniä Kristuksen varsinaiseen seurakuntaan. **Mutta Kristuksen seurakuntaan luetaan myöskin ulkonaisesti se suuri joukko ihmisiä, jotka on kristikunnassa kasteen kautta otettu*****

*seurakunnan yhteyteen ja jotka ovat Jumalan armon välikappalten vaikutusten alla, vaikka eivät itse elä todellista uskon elämää. Näihin kohdistuu kirkon kasvatustyö, eivätkä he kuulu Kristuksen varsinaiseen seurakuntaan... Kansankirkon käsitteeseen kuuluvat siis Kristuksen varsinainen seurakunta, opetuslasten piiri, jossa sen varsinaisia jäseniä valmistuu seurakunnalle, ja kastettujen suuri joukko, joka on kirkon kasvatettava ja jonka keskellä armonvälikappaleet vaikuttavat. **Kansankirkko ei siis ole aivan sama kuin Kristuksen seurakunta, sillä se on tätä laajempi.** Kristuksen seurakunta on kansankirkon ytimenä. Eikä kansankirkko ole aivan sama kuin tuo opetuslasten piiri, joka kyllä uskoo Kristukseen ja rakastaa häntä mutta jonka uskon tulee vielä puhdistua ja kasvaa, ennen kuin Kristus voi astua sydämeen asumaan. Tämä opetuslasten piiri on vain osa kansankirkon jäsenistä. Eikä kansankirkko ole sama kuin kastettujen suuri joukko, joka tosin on armonvälikappalten vaikutusten alainen, mutta joka ei elä varsinaista uskon elämää. Tämäkin piiri on osa kansankirkkoa, vaikka se on siihen luettava vain ulkonaisesti. Kansankirkko käsittää siis kolme eri ryhmää”*
(Mietteitä Suomen luterilaisen kirkon asemasta, 1890. -Kieli uusittu).

KIRKKOHISTORIAN VÄÄRISTELYÄ

MAAILMAN RUHTINAS SAATANAN POIS VIRALTA!

1. Regimenttiopissa Martti Luther häivytti Saatanan pois maailman näyttämöltä järjestämällä Jumalan ”kahden käden hallinnan”: Jumala hallitsee oikealla kädellä kirkkoa ja vasemmalla kädellä maailmaa, yhteiskuntaa.

AMILLENIALISMI (teh. Väinö Hotti)

Tämän opin mukaan ei ole ”kirjaimellista tuhatvuotista valtakuntaa”. ORIGENES kannatti tätä oppia ja AUGUSTINUS ” vei tämän kannan voittoon kirkon piirissä.

”Hän tulkitsi tuhatvuotisen valtakunnan hengellisesti ja opetti, että Kristuksen kirkko on valtakunta, jossa pyhät hallitsevat. Hän asetti valtakunnan syntymisen Kristuksen ensimmäisen saapumisen yhteyteen ja väitti, että saatana sidottiin jo silloin, kun Kristus voitti ristillä. Ilm.20:4.5: ssä sanotaan, että ensimmäinen ylösnousemus tapahtuu valtakunnan alkamisen yhteydessä. Augustinus tulkitsee tämän symbolisesti, ja hänen mielestään se viittaa kääntymykseen, parannukseen. Parannuksen yhteydessä ihmiset nousevat ylös uuteen elämään.

Augustinuksen näkemyksestä tuli katolisen kirkon virallinen oppi tässä asiassa. Hänen käsityksensä omaksuivat myös uskonpuhdistajat, sekä LUTHER että CALVIN.

Tähän näkökantaan pitäydytään myös Augsburgin tunnustuksessa, jonka 17:nnessä artiklassa tuomitaan ne, ”jotka nyt levittävät juutalaisia oppeja, joiden mukaan hurskaat tulevat saamaan herruuden maailmassa ennen kuolleiden ylösnousemusta. sen jälkeen kun jumalattomat on kaikkialla kukistettu.”...

Perkele on vangittu ”evankeliumin kahleilla”, eikä hän voi toimia vapaasti siellä, missä Jumalan sana julistetaan. Me elämme nyt tuhatvuotisessa valtakunnassa, ja olemme ehkä lähellä sitä aikaa, jolloin perkele päästetään taas irti, jotta hän lähtisi eksyttämään maan kansoja” (NOVUM 4, 978).

AVAIN REGIMENTTIOPPIIN

Regimenttioppi on jo järjelle kompastuskivi; siinä ei ole mitään järkeä! Edellä oleva Novumin lainaus antaa lopullisen sinetin sille, että tämä oppi on HARHAOPPI!

2. Seurakuntaopissa saman tempun tekee Gustaf Johansson: koko maailma = JUMALAN KANSA (kirkkokansa).

”Suomen kuuluessa Ruotsiin oli maassa voimassa uskontopakko vuodesta 1634 alkaen. Kaikkien oli kuuluttava luterilaiseen kirkkoon tai lähdeittävä maasta...

Vuonna 1869 säädettiin kirkkolaki, jonka mukaan ”erehdyksessään pysyvät” sai päästää kirkosta. Käytännössä tämä ei ollut mahdollista mm. siksi, että muita väestörekisterin pitäjiä ei ollut” (Netti).

Arkkipiispa Gustaf Johanssonin (1844-1930) näkemys Suomen kansankirkosta

Edellä mainittu **Osmo Tiirilän** kirjasta lainattu teksti on merkittävä sikäli, että se käsittelee perin harvinaista aihetta. Suomalaisesta kirjallisuudesta ei ole helppoa löytää kansankirkkoperusteluja. Kirkko on satoja vuosia vaikuttanut tosiaan, joka sellaisenaan hyväksytään. Periaatteessa luterilaisella puolella pitäisi kaikki arvioida Raamatulla, myös ko. kirkko-oppi, mutta käytännössä tilanne on toisin. Kansankirkko on nostettu alkuseurakunnan rinnalle; se on samalla tapaa jumalallista alkuperää ja täten kaiken kritiikin ulko- ja yläpuolella. Kansankirkko on Rooman kirkon tapaan jumalallinen ja apostolinen instituutio, josta tutkijain on parasta pitää uteliaat ja likaiset sormensa erossa! Rooman tyyliin apostolisuutta pyritään pönkittämään piispanvihkimyksessä esiintulevalla apostolisella jatkumolla (*succesio apostolica*).

Samaan aikaan kun sallitaan rajaton raamattukritiikki (Raamattu revitään liberaaliteologioiden toimesta tuhansiksi palasiksi!) kirkko pidetään tutkijain pinsettien ulottumattomissa. Kirkko on antanut luvan käydä Pyhän Raamatun kimppuun, mutta instituutio on jätettävä rauhaan. Taustalla on pelko **tutkimuskohteen hajoamisesta käsiin**. Pelko on aiheellinen - jos kriteerinä on Jumalan sana. Raamattua koskeva jumalallinen koskemattomuus on siirretty kirkkoon. Gustaf Johanssonin esitys antaa viitteitä myös siihen suuntaan, että vähäiset puheenvuorot johtuvat osaltaan myös tehtävän vaikeudesta. Tähän suuntaan viittaa myös se, ettei professori **Osmo Tiiriläkään** rohjennut lähteä ko. kirjassaan kommentoimaan Johanssonin tekstiä. Hänellä, jos kellä, olisi luullut olevan tähän kaikenpuoliset edellytykset. Tiirilähän nimenomaan ei pitänyt siitä, että seurakunnan ja maailman välinen raja oli sekava ja samea.

On myös huomattava, että uuspietistien johtomiehet rovasti **Urho Muroma** ja tri **Uuras Saarnivaara** omaksuivat Johanssonin teologian myös tältä osin - ja aivan ilmeisesti nimenomaan tämä näkemys piti heitä kansankirkon sisällä. Tästä on helppo päätellä, että tämän päivän uuspietistit ovat kirkossa samaisin perustein. Joten olemme tärkeän ja mielenkiintoisen aiheen kanssa tekemisissä. Näin tuhannen taalan kysymykseksi nousee: kestävätkö Johanssonin kansankirkkoperustelut? Johansson oli ns. raamatullisen suunnan mies, **J.T.Beckin** opetuslapsia. Tähän myös perustui hänen **kolmen piirin** kirkkonäkemyksensä. Toisaalta voimme nähdä yleistäkin merkittävyyttä hänen kannanotoillaan. Ensiksikin siksi, että asiasta kaiken kaikkiaan on kirkonmiesten taholta vähän kirjoitettu. Lisäksi painoarvoa lisää hänen pitkäaikainen piispuutensa: Kuopion ja Savonlinnan piispana vv.1885-99, ja arkkipiispana lähes 30 vuotta (vv.1899-1928).

Gustaf Johanssonin kannanotto kansankirkosta (*Mietteitä Suomen luterilaisen kirkon asemasta, 1890*) herättää aluksi huomiota siksi, että se on varsin heikosti Raamatulla perusteltu. Johanssonin lähtee tosiasiaista, että kirkko **on**, eikä halua lähteä puhtaalta pöydältä so. Raamatun kirkkomääritelmistä. Niin raamatullinen kuin Johansson muuten onkin, tässä myös hän näyttää unohtavan kansankirkon peilaamisen Raamatulla. On myös syytä todeta, että Johansson kirjoittaa tästä asiasta ristiriitaista tekstiä ristiriitaisten Tunnustuskirjojen harhaan johtamana! Toisaalta korkea virka sokeuttaa tältä osin ja tekee arvostelukyvyyttömäksi. Katolisen kirkon turmiollinen hapatus on tässä aivan ilmeisesti vaikuttamassa. Kirkkoinstituutio saa tässä voimakkaasti epäraamatullisen korostuksen.

Oheinen Gustaf Johanssonin teksti on lainaus **Osmo Tiirilän** kirjasta Johdatus teologiaan (s.185). Johanssonin teksti on epäloogisuudessaan ikävää luettavaa. Ainoat pisteet voidaan antaa hyvästä yrityksestä; tulos on surkea.

ALKUSEURAKUNTA

Seurakunnan synty

Seurakunnan syntymäpäivä oli helluntai:

”Kun he tämän kuulivat, **saivat he piston sydämeensä** ja sanoivat Pietarille ja muille apostoleille: "Miehet, veljet, mitä meidän pitää tekemän?" Niin Pietari sanoi heille: "Tehkää parannus ja ottakoon kukin teistä kasteen Jeesuksen Kristuksen nimeen syntienne anteeksisaamiseksi, niin te saatte Pyhän Hengen lahjan. Sillä teille ja teidän lapsillenne tämä lupaus on annettu ja kaikille, jotka kaukana ovat, ketkä ikinä Herra, meidän Jumalamme, kutsuu." Ja monilla muillakin sanoilla hän vakaasti todisti; ja hän kehotti heitä sanoen: "Antakaa pelastaa itsenne tästä nurjasta sukupolvesta". Jotka nyt ottivat hänen sanansa vastaan, ne kastettiin, ja niin heitä lisääntyi sinä päivänä noin kolmetuhatta sielua” (Apt.2:37-41).

Tie uskoon

1. Sanan julistus.
2. Sanan kuuleminen.
3. Lain saarna.
4. Synnin tunto.
4. Parannuksen tekeminen.
5. Kaste.

Seurakunnan toiminta

”Ja he pysyivät apostolien opetuksessa ja keskinäisessä yhteydessä ja leivän murtamisessa ja rukouksissa” (Apt.2:42).

Seurakuntaan kuuluivat

1. Parannuksen tehneet.
2. Joille Sana oli ohjenuora.
3. Jotka liittyivät uskovien joukkoon (ekklesia).
4. Ehtoollisella kävijät.
5. Joilla oli Pyhä Henki (mm. rukouksen Henkenä).
6. Ulkopuoliset ”eivät uskaltaneet liittyä heihin”:

”Eikä muista kukaan uskaltanut heihin liittyä, mutta kansa piti heitä suuressa kunniasa” (Apt.5:13).

(nettikuva)

LASSE MARJOKORPI

*”Ensimmäinen huomattava saavutus kirkon historiassa oli Rooman valtakunnan valloittaminen kristinuskon sanomalla. Tätä kehitystä, jonka aikana dynaaminen ja ekspansiivinen alkukristillisuus muuttui Rooman valtionuskonnoksi ja siten passiiviseksi luonteeltaan, on kutsuttu **kristianisaatioksi** eli ulkoisen kristikunnan muotoutumiseksi. Tämä tapahtuma oli kristinuskolle huomattava voitto, josta se kuitenkin **sai maksaa kalliin hinnan**. Kirkko ei kyennyt säilyttämään omaa erikoislaatuaan, vaan mukautui osittain kreikkalais-roomalaiseen uskonnollisuuteen. Tämä mukautuminen ilmeni pakanallisen sakraalin uskonnollisuuden arvojen hyväksymisessä...*

*Kristianisaatio merkitsi kehitystä kahteen suuntaan: **sitä mukaa kuin maailma kristillistyi, itse kirkko maallistui**. Huolimatta siitä että kirkossa edelleen oli todellisia kristittyjä, sekoittui massojen uskonnollisuuteen yleisuskonnollisia muotoja. Syntyi synteettinen uskonnollisuus, jonka alkuperä oli kristillinen, mutta jonka muotoon ja enenevässä määrin sisältöönkin pakanaisuus oli vaikuttanut. Kehitys tuli näkyviin nimenomaan siinä, että jumalanpalvelus kaavoittui ja konkretisoitui hellenististen kulttien tapaiseksi esteettis-mystiseksi liturgiaksi. Tällä pyrittiin vastustamaan monen kristitynkin tuntemaa vetoa mysteerikulttien kiehtoviin menoihin” (Lasse Marjokorpi, Kirkon kuoleman sairaus, ss.14,16).*

*”Mitä jäsenille osoitettuihin uskonnollisuuden vaatimuksiin tulee, kansankirkko on kuin muinaisen kreikkalaisen tarun Prokrusteen vuode. **Tällä jättiläisellä oli tapana asettaa uhrejaan vuoteeseen ja joko venyttää tai lyhentää heidän jäseniään niin, että he tulivat sopivan mittaisiksi**. Jumalattomimpia ja maallistuneimpia jäseniään kirkko pyrkii venyttämään kristilliseen elämäntapaan. Niitä taas, jotka ovat tulleet aitoon uskoon haluten johtaa siihen muitakin, koetetaan hillitä, rauhoittaa ja saada sopimaan keskimääräisen kirkollisuuden mittoihin, jotta he eivät häiritsisi sekalaisen seurakunnan hartautta” (emt. s.36).*

*”Rooman kirkkoon keskiajalla ja jo aikaisemminkin pesiytyneitä evankeliumin vastaisia piirteitä voisi mainita enemmänkin, kuten munkkilaitoksen askeeseineen ja selibaatteineen. Ilman näitä piirteitä ei kristinuskko olisi koskaan voinut muodostua roomalaiseksi kansanuskonnollisuudeksi. Tämä joukkojen kristillistymisen merkitsi itse asiassa vain pienen ihmisjoukon tulemistä kristityksi. **Massojen keskuuteen jäi vallitsemaan kastettu pakanaisuus”** (20).*